

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku U. H.
przy uczestnictwie W. H.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 marca 2016 r.,
zażalenia uczestnika na postanowienie Sądu Okręgowego w W.
z dnia 12 października 2015 r.,

- 1) oddała zażalenie,**
- 2) zasądza od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w W. odrzucił skargę kasacyjną uczestnika W. H. od postanowienia tego Sądu z dnia 27 lutego 2015 r. zmieniającego postanowienie sądu pierwszej instancji wydane w sprawie o podział majątku wspólnego. Przyczyną odrzucenia skargi było stwierdzenie, iż wskazana przez skarżącego wartość przedmiotu zaskarżenia jest zawyżona i nie sięga rzeczywiście granicy 150.000 zł, od której zgodnie z art. 519¹ § 2 k.p.c. dopuszczalna jest skarga kasacyjna w sprawach o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami.

W zażaleniu na to postanowienie uczestnik domagając się jego uchylenia, zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 2 w związku z art. 13 § 2 i art. 519¹ § 2 k.p.c. oraz art. 25 § 1 w związku z art. 368 § 2, art. 398²¹ i art. 519¹ § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego, w sprawach działowych, do których należą sprawy o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, wartością przedmiotu zaskarżenia nie jest wartość całego dzielonego majątku, ale wartość interesu majątkowego, którego dotyczy zaskarżenie. Z reguły nie może ona przekraczać wartości udziału w majątku wspólnym uczestnika wnoszącego skargę kasacyjną nawet, gdy orzeczenie zaskarżono w całości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2015 r., III CZ 13/15, nie publ.). Wyjątek od tej zasady zachodzi, gdy skarżący podważa zasadę podziału, objęcie lub nieobjęcie orzeczeniem poszczególnych rzeczy lub praw albo rozliczenie nakładów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, nr 4, poz. 60; z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZ 88/06, nie publ., z dnia 24 lipca 2008 r., IV CZ 53/08, nie publ.; z dnia 6 maja 2010 r., II CZ 38/10, nie publ., z dnia 1 czerwca 2011 r. II CZ 27/11, nie publ., i z dnia 18 marca 2015r., I CZ 22/15, nie publ.). Wskazana przez skarżącego w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest wiążąca dla sądu drugiej instancji, ani dla Sądu Najwyższego

i podlega weryfikacji na podstawie akt sprawy, z pominięciem zasad określonych w art. 25 i 26 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2008 r., IV CZ 53/08, nie publ.; z dnia 19 czerwca 2015 r., IV CZ 16/15, nie publ., z dnia 18 marca 2015 r., III CSK 419/14, nie publ., z dnia 13 marca 2015 r., III CZ 13/15, nie publ., i z dnia 20 lutego 2015 r., V CSK 239/14, nie publ.).

W odniesieniu do postanowienia sądu drugiej instancji, którym oddalona została częściowo apelacja skarżącego wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną może być jedynie niższa niż w apelacji; nie jest natomiast możliwe określenie jej na kwotę wyższą. Założenie to może podlegać wyjątkom w sytuacji, gdy apelacja została złożona nie tylko przez uczestnika, ale także przez wnioskodawcę lub wartość przedmiotu zaskarżenia została określona w apelacji wadliwie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2014 r., III CZ 11/14, nie publ., i z dnia 6 maja 2010 r., II CZ 38/10, nie publ.). W rozpoznawanej sprawie uczestnik wartość przedmiotu zaskarżenia określił w apelacji na kwotę 62.975 zł (k. 506). Apelacja skarżącego została częściowo uwzględniona poprzez obniżenie zasądzonej na rzecz wnioskodawczynie spłaty z kwoty 158.140,87 zł do kwoty 154.936,87 zł, natomiast apelacja wnioskodawczynie została oddalona w całości. Mimo treści zapadłego rozstrzygnięcia i zakresu zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, wartość przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej została określona na kwotę 175.481 zł.

Uczestnik nie podważa przy tym trafności orzeczenia w zakresie przyznania mu nieruchomości objętej działem, a jedynie wysokość spłaty pieniężnej i nie dokonania jej rozłożenia na raty w postulowanym zakresie. Jego interes majątkowy w zaskarżeniu nie może, zatem przewyższać kwoty 154.936,87 zł, do której Sąd Okręgowy obniżył należną wnioskodawczynie spłatę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CZ 25/02, nie publ.). Tymczasem wartość przedmiotu zaskarżenia wskazana została na kwotę przekraczającą o 20.544,13 zł wysokość zasądzonej spłaty, co świadczy o wadliwości przyjętego sposobu jej wyliczenia, oderwanego od wyników postępowania oraz rzeczywistego interesu skarżącego w kwestionowaniu rozstrzygnięcia w postępowaniu kasacyjnym.

W okolicznościach niniejszej sprawy sąd drugiej instancji przyjął, czego nie neguje skarżący, iż na wartość przedmiotu zaskarżenia składają się następujące kwoty: 29 391,46 zł, (którą uczestnik uznaje za wchodzącą w skład majątku osobistego); 18 000 zł (tytułem otrzymanych przez wnioskodawczynię wynagrodzeń, których nie uwzględniono w majątku wspólnym) oraz 11 886, 41 zł (wydatki poczynione przez skarżącego z majątku osobistego na majątek wspólny). Pozycje te po zsumowaniu stanowią kwotę 59.277,87 zł, która jednak może być wliczona do wartości przedmiotu zaskarżenia jedynie w połowie (29.638,93 zł), skoro interes skarżącego sprowadza się do obniżenia spłaty, w zakresie posiadanego przez niego udziału w majątku wspólnym. W wyliczeniu wartości przedmiotu zaskarżenia zawartym w skardze kasacyjnej pominięto różnicę między wartością nieruchomości ustaloną przez sąd drugiej instancji w oparciu o opinię biegłego (474.000 zł), a wartością nieruchomości wskazywaną przez uczestnika (400.000 zł). Mając jednak na uwadze, iż skarżący w skardze kasacyjnej kwestionuje ustaloną przez sąd wartość nieruchomości, zgodzić należy się z argumentacją zażalenia, iż kwota 74.000 zł powinna być uwzględniona w wartości przedmiotu zaskarżenia. Ponownie jednak ująć w tej wartości należy jedynie połowę kwestionowanej wartości nieruchomości (37.000 zł), skoro interes skarżącego sprowadza się do obniżenia zasądzonej od niego spłaty. Łącznie, zatem zliczenie wyszczególnionych wyżej pozycji daje kwotę 66.638,93 zł.

Uczestnik w zażaleniu podnosił, iż sąd nie ustalił pełnego składu majątku wspólnego, gdyż nie uwzględnił wśród jego składników środków zgromadzonych na rachunku otwartym lub pracowniczym funduszu emerytalnym wnioskodawczyni. Nie podał jednak wartości tego składnika majątku lecz uznawał, iż jego ustalenie powinno być obowiązkiem sądu drugiej instancji, mimo nie objęcia tej problematyki apelacją i wskazaną w niej wartością przedmiotu zaskarżenia. Wbrew stanowisku skarżącego podważanie objęcia lub nieobjęcia określonych składników majątkowych podziałem wymaga podania ich - choćby przybliżonej wartości - ponieważ w tym zakresie o wartości przedmiotu zaskarżenia decyduje wartość tych składników. Tymczasem ani skarga kasacyjna ani zażalenie wymogu tego nie realizuje (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2007 r., III CSK

177/07, nie publ., z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 11, i z dnia 13 marca 2015 r., IV CZ 16/15, nie publ.).

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, w odniesieniu do nierozłożenia zasądzonego świadczenia na raty, skarga kasacyjna uczestnika, niekwestionująca podstawy zasądzenia świadczenia i jego wysokości, skierowana jest w istocie do orzeczenia uwzględniającego roszczenie wnioskodawcy. W takiej sytuacji, wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi wskazana przez skarżącego w skardze kasacyjnej kwota (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 1966 r., III CZP 69/66, nie publ., i z dnia 28 stycznia 1971 r., III CZP 95/70, OSNC 1971, nr 6, poz. 96). Powinna ona odpowiadać wartości prawa majątkowego naruszonego kwestionowanym orzeczeniem oraz określać interes uczestnika w zaskarżeniu konkretnego rozstrzygnięcia, przy użyciu obiektywnych kryteriów (art. 19 § 2 k.p.c.). W sytuacji, gdy przedmiotem zaskarżenia jest jedynie rozłożenie lub brak rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty, w judykaturze wskazywano, iż wartość przedmiotu zaskarżenia może obejmować, przykładowo liczbę i wysokość rat, na które została rozłożona lub powinna być rozłożona spłata zasądzonego świadczenia, kwotę odsetek, które zobowiązany musiałby zapłacić bez zastosowania rozłożenia na raty albo, które uprawniony utraciłby wskutek rozłożenia na raty czy też inne kryteria związane z okolicznościami konkretnej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2015 r., V CZ 117/14, nie publ.; uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r., III CZP 35/12, Biul. SN 2012, nr 6, poz. 10, i z dnia 28 stycznia 1971 r., III CZP 95/70, OSNC 1971, nr 6, poz. 96).

Ocena prawidłowości oznaczenia przez skarżącego interesu prawnego podlega badaniu przez sąd w okolicznościach konkretnej sprawy, w odniesieniu do adekwatności wskazywanej kwoty do przedmiotu zaskarżenia i charakteru naruszonego prawa majątkowego. Wartość przedmiotu zaskarżenia nie może być podana dowolnie, a interes majątkowy wyrażony w tej wartości musi odnosić się do bezpośredniego skutku w sferze majątkowej strony, a nie dalszych hipotetycznych konsekwencji. Dążenie w zażaleniu do objęcia wartością przedmiotu zaskarżenia hipotetycznych uszczerbków mających wyrażać interes prawny uczestnika, związany z ewentualnym wszczęciem na podstawie

zaskarżonego postanowienia postępowania egzekucyjnego, nie znajduje uzasadnienia.

Skarżący wliczając do wartości przedmiotu zaskarżenia kwotę 116.202,66 zł odpowiadającą wysokości spłaty zasądzonej na rzecz wnioskodawczyni co, do której jego wniosek o rozłożenie na raty nie został zaaprobowany nie uwzględnia, iż skarga kasacyjna nie odnosi się jedynie do braku rozłożenia na raty, kwoty zasądzonej na rzecz wnioskodawczyni, a w części - co do kwoty 66.638,93 zł - neguje zasadę zasądzonogo świadczenia. Nie może, zatem ponownie kwoty tej wliczać do wartości przedmiotu zaskarżenia, tym razem z tej przyczyny, że nie została rozłożona na raty, została ona, bowiem objęta zaskarżeniem z innych przyczyn. Skoro skarżący uznaje, iż spłata powinna być obniżona o 66.638,93 zł i wlicza tą kwotę do wartości przedmiotu zaskarżenia, to do spłaty z kwoty zasądzonej przez Sąd Okręgowy pozostaje 88.297,94 zł (154.936,87 zł - 66.638,93 zł). W tym zakresie skarga kasacyjna dotyczyła rozłożenia spłaty jedynie na okres roku od uprawomocnienia się orzeczenia, a nie na cztery roczne raty jak tego oczekiwał skarżący. Nawet, zatem przy uwzględnieniu stanowiska uczestnika, iż wartość przedmiotu zaskarżenia sprowadza się w tym zakresie do zasądzonej spłaty, której nie rozłożono na raty, to może ona wynosić jedynie 66. 223,45 zł ($\frac{3}{4}$ z 88.297,94 zł), a nie 116.202,66 zł ($\frac{3}{4}$ z 154.936,87 zł). W tej sytuacji wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 132.862,38 zł, nie przekracza, zatem kwoty 150.000 zł, od której zgodnie z art. 519¹ § 2 k.p.c. dopuszczalna jest skarga kasacyjna w niniejszej sprawie.

Nie jest jednak przekonujące, w realiach rozpoznawanej sprawy, wliczanie do wartości przedmiotu zaskarżenia całej kwoty zasądzonej należności nierozłożonej na raty. Nie sposób nie dostrzec, iż jest to kryterium zawodne, nie oddające rzeczywistej wartości naruszonego interesu prawnego skarżącego, skoro odpowiada, co do wysokości kwocie zasądzonej spłaty, która ani co do zasady, ani co do wysokości nie jest kwestionowana. Kryterium najlepiej oddającym uszczerbek majątkowy doznawany przez skarżącego, na skutek nie zastosowania przez sąd art. 320 k.p.c. jest kwota odsetek, które zobowiązany musiałby zapłacić wobec konieczności dokonania jednorazowej spłaty w ciągu roku, a nie czterech lat, jak to postulował. Takie rozwiązanie w sposób optymalny koreluje z potrzebą

poszukiwania najbardziej obiektywnego kryterium wskazania interesu skarżącego, poddaje się prostej weryfikacji i nie budzi kontrowersji, w kategoriach ekonomicznych, skoro interes skarżącego wyrażający się wyłącznie w odroczeniu w czasie wykonania orzeczenia, nie jest w tej sytuacji utożsamiany - w płaszczyźnie wartości przedmiotu zaskarżenia - z interesem polegającym na kwestionowaniu podstawy zasądzenia świadczenia i jego wysokości. Ocena ta uwzględnia także, materialnoprawne konsekwencje prawnokształtującego orzeczenia sądu zapadłego w oparciu o regulację art. 320 k.p.c. w części, w jakiej odnosi się do sposobu i terminu spełnienia świadczenia (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70, OSNC 1971, nr 4, poz. 61 oraz z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06, OSNC 007, nr 10, poz. 147).

Jak ustalił Sąd Okręgowy odsetki naliczone od kwoty 116.202,66 zł wynoszą 18.567 zł, natomiast analogicznie naliczone odsetki od prawidłowo ustalonej kwoty 66.223,45 zł są jeszcze niższe, co wyklucza uzyskanie w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia pozwalającej poddać zaskarżone orzeczenie kontroli kasacyjnej.

Z przytoczonych względów, wobec nie osiągnięcia przez wartość zaskarżenia kasacyjnego progu określonego w art. 519¹ § 2 k.p.c., zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1, 398²¹ i 394¹ § 3 k.p.c. oraz § 7 pkt 10, § 6 pkt 6 w związku z §13 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.; Dz.U z 2013r., poz. 461 z późn. zm.) i § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800).

jw

kc